

Як і до оранців, до мешканців морового містечка теж прийшло звільнення. Епідемію вдалося перемогти. Тож, Странній «стояв, звівши вгору мокре лице, і наче випивав з неба життєдайну силу, в душі відчувався мир. Лагідне умиротворення і щасливе піднесення» [6, с. 467]. І чоловікові захотілося, щоб це відчули всі, хто ще залишився у цьому напіввмерлому місті. А ще, щоб усі почули його звернення до людей: «Пізнайте науку любові, брати мої, і ніколи не падатиме на ваші голови мор» [6, с. 467]. Адже, за твердженням Шевчука, «саме в любові тріумфує над чорною тьмою світ – сонячний прекрасний, божественний світ. Завжди живе, тріумфує над мертвим» [5].

«Світ без любові – це мертвий світ», – запевняє читачів головний герой роману «Чума». До такого висновку герої романів Камю і Шевчук приходять ціною важких розчарувань, сумнівів, страждань.

Список використаних джерел:

1. Бледних Т. Трете втілення у «Морі» Валерія Шевчука / Т. Бледних // Українська мова та література. – 1999. – № 15-16. – С. 2-3.
2. Великовський С. Камю і екзистенціалізм / С. Великовський // Іноземна філологія. Вип. 52. – Львів, 1978. – С. 107-116.
3. Камю А. Сторонній: [повість]. Чума: [роман]. Падіння: [повість] / А. Камю; [пер. з фр. П. Таращук]. – Київ: Дніпро, 1991. – 655 с.
4. Літературознавча енциклопедія: У двох томах / [автор-укладач Ю. Ковалів]. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1 – 624 с.
5. Шевчук В. Птахи з невидимого острова. Роман, повісті / В. Шевчук. – Київ: Радянський письменник, 1989 – 470 с.
6. Шевчук Н. Бути людиною... Творчість Альбера Камю / Н. Шевчук // Зарубіжна література. – 2009. – № 5-6. – С. 13-15.
7. Шкляр Л. Проблема людського сумління / Л. Шкляр, А. Шпиталь // Пам'ять століть. – 2008. – № 3. – С. 201-202.

Лаврусенко М.І.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

ПОЕТИКА ОБРАЗОТВОРЕННЯ В ОПОВІДАННІ ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА «ГРОЗИ НАД ТУРОВЦЕМ»

Творчість сучасного українського прозаїка В. Даниленка перебуває під постійною увагою літературознавчої науки. Дослідники наголошують на специфіці його мистецького стилю, зав'язаного на парадоксальності, на поєднанні різностильових манер, тяжінні автора до міфологізму, психологізму. Кожен твір по-новому розкриває грань мистецького таланту письменника, чим і пояснюється актуальність звернення до художніх надбань прозаїка.

Оцінку доробку В. Даниленка дали багато науковців-філологів. Не оминули дослідники (С. Єременко [3], В. Лис [4], Є. Стасіневич [7], В. Цвіліховський [8], О. Юрчук [9] та ін.) і його книги «Грози над Туровцем», за яку автора 2014 року номінували на Шевченківську премію, нагородили дипломом лауреата

Всеукраїнської літературної премії імені Ірини Вільде та дипломом за кращу книжку року «У жанрі історичної прози» рейтингової акції творчих спілок «Книжка року-2014», мистецькою премією «Київ» імені Євгена Плужника 2016 року.

Літературознавці прокоментували художні принади його повісті «Сповідь джури Самойловича», роману «Клітка для вивільги», оповідань «туровецького циклу», наголошуючи на тому, що твори митця змальовують історію села Туровець упродовж кількох століть, вибудовуючи художній міф про малу батьківщину автора. У цьому міфі є й історія доби Руїни, і 60-і роки ХХ століття, є й щемлива розмова-спогад митця про найближчих людей – діда і бабу, котрі виховали у нього любов до рідної землі.

Об'єктом уваги нашої розвідки стане оповідання В. Даниленка «Грози над Туровцем», що дало назву книзі автора. Літературознавча наука тільки штрихово прокоментувала цей твір, вказуючи, зокрема, на його автобіографічну основу, специфіку сюжетних перипетій. Оповідання ж потребує детального аналізу, зокрема, у контексті образотворення. Цій проблемі й буде присвячена студія.

Метою розвідки є простеження за специфікою творення образу баби Марини в оповіданні «Грози над Туровцем».

На думку А. Гурбанської, основним засобом прозописьма В. Даниленка є «внутрішній монолог, який найбільш точно відтворює безпосередні психічні процеси в екстремальній ситуації екзистенційних переживань» [1]. Такий монолог-спогад про своє дитинство автор подає в оповіданні «Грози над Туровцем». У центрі твору – розповідь про бабу Марину – людину, здатну піти на гріх заради любові до онука.

Образ очільниці роду в епічному повістствуванні В. Даниленка виписаний у душі магічного реалізму (поєднання елементів реального та фантастичного, побутового та міфічного, дійсного та уявного, таємничого), що простежується у здобутках «житомирської школи», представником якої є автор. На цій стильовій манері письменника наголошують, зокрема, В. Габор [5], Є. Стасіневич [7], зауважуючи, що традиції латиноамериканської школи автор реалізує на українському фольклорному матеріалі і це є здобутком митця.

Штрихи портрета героїні підкреслюють неординарність її натури. Герой оповідання кілька разів наголошує на тому, що баба Марина мала чорне волосся, також *«пронизливі чорні очі, і її погляду не витримував ніхто. Тільки я міг годинами дивитися на неї і слухати, як вона говорить своїм діалектом, яким розмовляють на берегах річки Жерев. Мені здавалося, що баба бачить наскрізь кожну людину»* [2, с. 353].

Про непересічність охоронниці роду свідчить і той факт, що в сім'ї про бабу Марину *«щось завжди не договорювали, ніби ховали від мене й сестри якусь таємницю, яку ми не повинні були знати»* [2, с. 354].

Таємницю дітям розвіє ситуація, коли бабуся помститься людям за наклеп на онука, одібравши у людей дощ. Головний герой відкріє для себе найважливішу для бабусі життєву істину: честь родини – понад усе. Дії героїні, яка ховає у баняк хмари, сприймаються хлопчиком як фантастичне чаклування, котре карає турівчан за безпідставне звинувачення найменшого представника її роду. Розв'язкою магічних дій жінки стане дощ, який литиме на Туровець впродовж кількох тижнів.

Баба Марина змальована в оповіданні як відунка, чії знання невіддільні від природи. Героїня ділиться з онуком секретами своєї магії – вона в навколишньому світі, у здатності його розуміти, чути, любити.

Однак головна героїня зображена автором і як земна жінка, яка смачно нагодує («Поставила переді мною миску печені і житні млинці. Я їв, а вона вдоволено дивилася на мене» [2, с. 354]), і зізнається в любові («А ви мене любите?» – «Больше, чем себе» [2, с. 358]). Водночас свою бабусю оповідач сприймає як мудрого філософа, чії слова звучать позачасово: «Св'їт схований у жівому слові, а в пісаному – тільки його тень» [2, с. 355]; «За любов трє платїть» [2, с. 358].

Саме ця неординарна і водночас пересічна жінка-філософ виховала в оповідачеві повагу до себе, своєї землі, і, головне – розуміння, що не тільки в писаному слові криється істина національного буття, а в конкретній людині, що цих істин дотримується.

Вдаючись до традицій магічного реалізму, В. Даниленко в оповіданні «Грози над Туровцем» через портрет, мовлення героїні, оцінку її вчинків оповідачем утверджує силу жінки як Берегині роду, здатну підтримати кожного члена сім'ї і виховати головне – повагу до близьких, віру в їхню підтримку, любов до рідної землі, яка володіє надсилою захистити ту людину, котра не цурається своєї батьківщини.

Пропонована розвідка не вичерпує розмови про творчість В. Даниленка і специфіку образотворення у малій прозі автора, що входить до книги «Грози над Туровцем», а це й визначає актуальність подальших студій.

Список використаних джерел:

1. Гончарук М. Новий герой, що з'явився на руїнах імперії / Марина Гончарук. – Режим доступу до публікації: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2015/01/01/132757.html>
2. Даниленко В. Грози над Туровцем. Родинні хронічки (Першотвір) / Володимир Даниленко. – Л.: Піраміда, 2014. – 370 с.
3. Єременко С. Пам'ятати про поразки і виховувати переможців. Історія українських родів у книжці Володимира Даниленка «Грози над Туровцем» / Світлана Єременко / День. – 2014 – № 92.
4. Лис В. Драма і поезія туровецького розливу / Володимир Лис // Літературна Україна. – 2014. – 25 вересня (№ 36). – С. 6–7.
5. «Магічний реалізм» у книзі Володимира Даниленка «Грози над Туровцем» – презентація у Львові. – Режим доступу до публікації: http://zik.ua/news/2014/05/23/magichnyu_realizm_u_knyzi_volodymyra_danylenka_grozy_nad_turovtsem__prezentatsiya_u_lvovi_490613
6. Презентація книги «Грози над Туровцем». – Режим доступу до публікації: <https://www.youtube.com/watch?v=mLtNAjDAPxg>
7. Стасіневич Є. Буря в склянці води: грози не буде / Євген Стасіневич. – Режим доступу до публікації: http://zik.ua/news/2014/05/23/magichnyu_realizm_u_knyzi_volodymyra_danylenka_grozy_nad_turovtsem__prezentatsiya_u_lvovi_490613
8. Цвіліховський В. Володимир Даниленко: «Велика література – це джерело великих пристрастей»: інтерв'ю / Віктор Цвіліховський // Літературна Україна. – 2015. – 5 лютого (№ 6). – С. 4.
9. Юрчук О. Книжка «з годинником» / Олена Юрчук / Українська літературна газета. – 2014. – № 10(120).